

Resumé

Han *farede* af sted eller han *for* af sted. Flere *tog* eller flere *toge*. De fleste har nok stiftet bekendtskab med det fænomen, at et ord kan bøjes på mere end én måde, eller at et ord, som tidligere blev bøjet på én måde, nu bøjes på en anden måde; mange har utvivlsomt også en holdning til fænomenet. Men de færreste skænker det vel en tanke, at flere moderne ord med et meget konservativt udseende bøjningsmønster, f.eks. *mand* - *mænd* eller *klo* - *kløer*, engang har haft samme status som *farede* og *toge* – de er med andre ord nydannelser. Henholdsvis i tiden omkring Kristi fødsel og i vikingetiden erstattede de to flertalsformer *mænd* og *kløer* nogle ældre former, som ikke længere er bevaret, men som formodentlig ville have udviklet sig til noget i retning af *mande* og *kloer*.

I sin ph.d.-afhandling *Archaisms and innovations: four interconnected studies on Germanic historical phonology and morphology* opstiller sproghistoriker Bjarne Simmelkjær Sandgaard Hansen en række kriterier for, hvordan man ud fra diverse navneordstypers form og udseende kan kende forskel på gamle, konservative ordformer på den ene side, dvs. former der principielt kan spores over 5.000 år tilbage til urindoeuropæisk, som ligger til grund for de fleste af sprogene i Europa og en række sprog i det vestlige og sydlige Asien, og produktivt nydannede former på den anden side, dvs. former der principielt kan være opstået på et hvilket som helst tidspunkt mellem det fra indoeuropæisk videreudviklede urgermanske sprog, som taltes i tiden umiddelbart før Kristi fødsel, og de senere attesterede germanske sprog, herunder de nordiske sprog, engelsk, tysk, hollandsk, frisisk og det for længst uddøde gotiske sprog.

Opstillingen af disse kriterier udgør de to studier i ph.d.-afhandlingen, medens de øvrige to studier centrerer sig om identifikationen af to hidtil ukendte lydforandringsprocesser, der har fundet sted på et tidspunkt i udviklingen fra urindoeuropæisk til urgermansk, og som understøtter den ovenfor omtalte analyse af diverse navneordstypers originalitet ud fra deres form og udseende.